

David Rees AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Ty Hywel
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

23 Mehefin 2015

Annwyl David,

Bil Iechyd y Cyhoedd (Cymru) - cymhwysedd deddfwriaethol

Yn dilyn fy natganiad am gymhwysedd deddfwriaethol Bil Iechyd y Cyhoedd (Cymru), a gyhoeddwyd ar 8 Mehefin, rwy'n ysgrifennu atoch i dynnu'ch sylw at y materion yn ymwneud â chydysniad yr Ysgrifennydd Gwladol a hawliau dynol a ystyriais wrth lunio fy marn. Nid yw'r materion yn ymwneud â hawliau dynol yn syml a bydd angen eu hystyried yn ofalus yn ystod Cyfnod 1. Yn ogystal â hynny, fel rwyf yn esbonio isod, mae'n bwysig bod y Cynulliad, a'i bwyllgorau, yn ystyried y materion hyn yn ofalus er mwyn sicrhau'r llysoedd fod hawliau dynol wedi cael eu parchu'n llawn a bod y Bil, felly, o fewn cymhwysedd y Cynulliad.

Darpariaethau sy'n gofyn am gydsyniad yr Ysgrifennydd Gwladol

Yn fy marn i, er bod y Bil yn bennaf o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad, ni fyddai adrannau 4 (7), 5 (6), ac 11(7) a pharagraffau 6 a 9 yn Atodlen 1 o fewn ei gymhwysedd. Y rheswm dros hyn yw bod y darpariaethau hyn yn gofyn am gydsyniad yr Ysgrifennydd Gwladol, yn unol â Rhan 2 o Atodlen 7 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (Deddf Llywodraeth Cymru), i'w cynnwys o fewn cymhwysedd y Cynulliad a, hyd yma, ni chafwyd y cydsyniad angenrheidiol hwn.

Mae hyn yn cyd-fynd â'r modd rwyf wedi dehongli adran 110(3) o Ddeddf Llywodraeth Cymru yn flaenorol, sef bod angen imi ystyried a fyddai'r Bil o fewn cymhwysedd y Cynulliad pe bai'n cael ei basio fel y'i drafhtiwyd pan gafodd ei gyflwyno. Fel y gwyddoch, ni all Deddf Llywodraeth Cymru rwystro Bil rhag cael ei gyflwyno hyd yn oed os nad yw, yn fy marn i, o fewn cymhwysedd y Cynulliad.

Mae'n rhaid i'r Aelod sy'n gyfrifol am Fil hefyd lunio barn ynghylch a yw'r Bil o fewn cymhwysedd y Cynulliad. Yn wahanol i'r sefyllfa o ran fy marn i, mae adran 110 (2) o Ddeddf Llywodraeth Cymru yn rhwystro Bil rhag cael ei gyflwyno os nad yw'r Aelod yn datgan yn bendant y byddai'r Mesur o fewn cymhwysedd y Cynulliad.

Yn ôl a ddeallaf, mae'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, sef yr Aelod sy'n gyfrifol am y Mesur, wedi dibynnu ar ddehongliad gwahanol o Ddeddf Llywodraeth Cymru, sy'n caniatáu iddo ddatgan "y byddai" holl ddarpariaethau'r Mesur, yn ei farn ef, o fewn cymhwysedd y Cynulliad, yn yr ystyr y byddai hyn yn wir pe bai'r cydsyniad angenrheidiol yn cael ei roi erbyn i'r Bil gael ei basio.

Hawliau Dynol

Y cefndir

O dan Adran 108(6)(c) o Ddeddf Llywodraeth Cymru, mae darpariaeth y tu allan i gymhwysedd y Cynulliad os yw'n anghydnaws â'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol.

Mae Rhan 2, Pennod 1 o'r Bil yn cynnwys darpariaethau sy'n gwneud mannau cyhoeddus a gweithleoedd caeedig a sylweddol gaeedig yn ddi-fwg. Cyfeirir at y rhain fel 'mangreoedd di-fwg'. Yn y cyd-destun hwn, mae 'di-fwg' yn golygu bod ysmegu a'r defnydd o ddyfeisiau mewnanadlu nicotin (sef 'sigarêts electronig,) yn cael eu gwahardd, os nad yw'r adeilad wedi'i eithrio gan reoliadau a wnaed o dan adran 10 o'r Bil.

O ran gweithleoedd, mae adran 6 o'r Bil yn darparu fel a ganlyn.

Rhaid i weithleoedd fod yn ddi-fwg. At y dibenion hyn, ystyr "gweithle" yw unrhyw fan:

- lle mae mwy nag un person yn gweithio (p'un ai ar yr un pryd ai peidio); neu
- lle dim ond un person sy'n gweithio, ond mae'n agored i'r cyhoedd

Os dim ond rhan o'r adeilad sy'n weithle, dim ond y rhan honno sy'n gorfod bod yn ddi-fwg. Os oes rhan o'r gweithle nad yw'n gaeedig neu'n sylweddol gaeedig, nid oes rhaid i'r rhan honno fod yn ddi-fwg chwaith.

Ond mae'n rhaid i bob gweithle fod yn ddi-fwg bob amser - hy hyd yn oed y tu allan i oriau gwaith - ac eithrio gweithleoedd sydd hefyd yn annedd (t□) neu'n rhan o annedd (adran 6 (5) o'r Bil). Yn y sefyllfa honno, nid oes rhaid i'r gweithle fod yn ddi-fwg pan nad yw'n cael ei ddefnyddio fel man gwaith.

Mae adran 6 (5) yn sôn am hawliau dynol gwrthgyferbyniol:

- (a) ysmygwyr y mae eu cartrefi hefyd yn weithleoedd; a
- (b) gweithwyr a gyflogir mewn gweithleoedd o'r fath ac sy'n dymuno diogelu eu hiechyd rhag mwg ("gweithwyr").

I fod o fewn cymhwysedd y Cynulliad, rhaid i'r Mesur sicrhau cydbwysedd rhwng yr hawliau hyn mewn ffordd sy'n "gymesur" â'r nod cyfreithlon o ddiogelu iechyd y cyhoedd, yng nghyd-destun cartref preifat person. Caiff yr hawliau hyn eu diogelu gan Erthygl 8 o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol ac, felly, gan Ddeddf Hawliau Dynol 1998.

Gofynnwyd am farn arbenigol gan un o brif fargyfreithiwr hawliau dynol ynghylch a yw'r Bil yn sicrhau'r cydbwysedd hwn yn briodol. Dywedodd y byddai gan y Cynulliad ddisgresiwn eang wrth bwysu a mesur hawliau erthygl 8 y gwahanol grwpiau o unigolion dan sylw. Fodd bynnag, pwysleisiodd y bydd y llysoedd yn llawer mwy tebygol o barchu'r disgresiwn os yw'r Cynulliad wedi ystyried yn ofalus sut i sicrhau'r cydbwysedd, a hynny ar sail y dystiolaeth berthnasol. Mae hyn yn gyson â'r hyn a ddywedodd y rhan fwyaf o'r Goruchaf Lys yn y dyfarniad diweddar ar yr achos yn ymwneud â'r *Bil Adennill Costau Meddygol Clefydau Asbestos (Cymru)*.

O ystyried:

- (a) bod yr effaith ar weithwyr yn debygol o ddod o fewn ffiniau disgresiwn y Cynulliad (yn amodol ar dystiolaeth feddygol); a'r
- (b) modd y mae'r Bil yn pwysu a mesur hawliau ysmygwyr;

deuthum i'r casgliad y byddai adran 6 (5) o'r Bil o fewn cymhwysedd y Cynulliad.

(A) Hawliau Gweithwyr

Mater perthnasol iawn i'r Cynulliad ei ystyried, wrth bwysu a mesur hawliau ysmygwyr a phobl nad ydynt yn ysmegu yng nghyd-destun gweithio yng nghartref yr ysmygwr, yw effeithiau mwg trydydd-law ac anweddu gweddilliol dyfeisiau mewnanadlu nicotin. Rwyf yn credu y byddai'n ddefnyddiol i'ch Pwyllgor gael dystiolaeth feddygol, yn ystod Cyfnod 1, am y materion hyn.

Wrth bwysu a mesur yr hawliau, gall y Cynulliad ystyried y ffaith bod gan weithwyr rywfaent o ddewis o ran lle y maent yn gweithio.

Llywydd
Presiding Officer

(b) Hawliau ysmygwyr sy'n cyflogi eraill yn eu cartrefi eu hunain,

Mae cyfyngu ar yr hyn y gall pobl ei wneud yn eu cartrefi eu hunain yn amharu'n sylweddol ar eu gallu i fwynhau bod yn eu cartrefi, yn enwedig pan all arwain at gosb droseddol. Mae'r Bil yn ymestyn yr hawl i ysmygu mewn cartref sydd hefyd yn cael ei ddefnyddio fel gweithle, drwy ganiatáu i'r preswlydd ysmygu hyd yn oed yn y rhannau hynny sy'n cael eu defnyddio fel gweithle, ar yr amod ei fod yn gwneud hynny'r tu allan i oriau gwaith.

Fodd bynnag, os ydych yn ystyried y sefyllfa bresennol o dan is-ddeddfwriaeth, mae'r Bil yn symud y cydbwysedd oddi wrth hawl ysmygwyr drwy gyfyngu ymhellach ar yr hawl i ysmygu mewn rhannau eraill o'r cartref.

Crynodebau byr iawn o'r materion yw hyn. Os hoffech gael rhagor o wybodaeth a chyingor yn eu cylch, neu ynghylch unrhyw un o'r profion cymhwysedd arall a ddefnyddiais mewn perthynas â'r Bil, bydd y swyddogion sy'n ymdrin â'ch ymholiad yn falch o'ch cynorthwyo.

Rwyf yn anfon llythyr tebyg at Gadeirydd y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol ac rwyf yn anfon copi o'r llythyr hwn at y Prif Weinidog a'r Aelod sy'n gyfrifol am y Bil.

Y Fonesig Rosemary Butler AC
Y Llywydd